

THE HERMENEUTICS OF THE ESOTERIC

Cecilia Elena Cioroianu

PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: This short study – *Hermeneutica Ezotericului* is part of a complex chapter of the Phd. thesis. The contents of this work proposes the mapping of the esoteric phenomenon in the Romanian literature. The separation of the exoteric and esoteric realms will form a multitude of explanations transmitted through the predecessors experience and our own. By comparing, interpreting, looking for laws and typologies, identifying structures and functions with the crucial help of symbols, we determine the nature of the esoteric realm.

Keywords: Esoteric, exoteric, religion, symbol, masonry.

Constituind o categorie transliterară, culturală, în sensul larg al cuvântului, ezotericul a reprezentat dintotdeauna o tentație atât pentru creatori, cât și exegeții lor. Numeroși autori, atât din literatura română, cât și din cea universală, au recurs adesea, în operele lor, la diverse doctrine ezoterice, cu ajutorul cărora au încercat să comunice mesaje oculte, inaccesibile neinițiaților.

Acest fapt a determinat, în paralel, dezvoltarea unei metode de interpretare a textelor pe care am numit-o „hermeneutica ezotericului”, constând în adoptarea și adaptarea unor elemente diverse din simbologie, hermeneutică biblică, ezoterism, mitologie, arhetipologie, etc., cu scopul de a înțelege mai bine textele literare.

Mai ales de-a lungul secolului al XX-lea, în literatura română s-a constituit o veritabilă tradiție a acestui tip de abordare, care, în ciuda anumitor exagerări, a condus la rezultate remarcabile în studiul literaturii. Cu toate acestea, fenomenul respectiv nu a fost până în momentul de față definit, cartografiat și evaluat într-o manieră sistematică.

Ne-am propus să definim și să descriem această metodă „hermeneutica ezotericului” ca formă specifică a criticii literare prin investigarea ei în critica literară românească. Desigur, ca în orice cercetare, există avantaje și mai ales limite ale acestei metode de interpretare a textelor literare.

Primul capitol delimitează conceptele - cheie ale cercetării, evidențiind în egală măsură conținutul termenilor „ezoterism” și „hermeneutică”, rădăcinile lor mitologice, filosofice și religioase, particularizarea hermeneuticii ezoterice ca metodă de interpretare *sui-generis* (bazată pe o anumită filosofie ca și o serie de premise semiotice) precum și relația ei cu producerea și receptarea discursului literar.

1. Ezoteric vs. exoteric
2. Limite și vecinătăți conceptuale: mit, simbol, arhetip, enigmă ș.a.
3. Ezotericul ca ideologie; doctrine ezoterice (kabbala, masoneria, alchimia, gnoza)
4. Caracteristici ale limbajului ezoteric; coduri și strategii de comunicare.
5. Ezoterismul și religia
6. Ezoterismul și hermeneutica

7. Ezoterismul și literatura

Încă din secolele trecute, ca și în prezent de altfel, se remarcă un interes din ce în ce mai mare pentru domeniile mai puțin studiate și înțelese ale științelor ezoterice. În conformitate cu definiția dicționarului: *Ezoteric*¹ este ansamblul principiilor care reglează transmiterea unui ritual, a unei doctrine, care poate fi înțeles numai de către cei inițiați, ascuns, secret, iar *exoteric* reprezentând ceva care se predă în public, accesibil, destinat tuturor, *exoterismul* fiind partea unei tradiții sau a unei religii care se poate divulga neinițiaților. Având clar definite aceste concepte, acum să purcedem în explicația lor în lumea profană sau lumea destinată neinițiaților. Din prima clipă, când începem să conștientizăm realitatea înconjurătoare, apar o serie de întrebări existențiale, la care căutăm răspunsul. Chiar dacă uneori întrebăm cine suntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm, ecoul acestor întrebări se pierde undeva parcă în neant, lasându-ne nedumeriți, mirați, dar în același timp dornici de a căuta în continuare. Febrilitatea care ne cuprinde în vidul existențial creează și mai mare prăpastia între noi și Creație. Prin căutarea asiduă a răspunsurilor, încă din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre persistă aceeași incertitudine. Odată cu dezvoltarea anumitor capacități de comunicare, scris, citit, desenat, vorbit, au apărut și primele simboluri. Acest altfel de limbaj decît cel obișnuit a fost cercetat și studiat, însă nu pe deplin elucidat și explicat, astfel întrebările își mai caută încă răspunsul. Prin semne, pictograme și percepte, simbolismul rămâne astfel un vechi limbaj catalizator universal care este menit să releve complicatele percepte și credințe oferind din ce în ce mai multe informații, dar încă reușind să stârnească emoții. Acest limbaj depășește cu mult barierele de limbă, (unde fiecare își deslușește conform specificului său, mesajul), de naționalitate, religie și cultură. Însă observațiile noastre profane sunt făcute dintr-un plan axiologic orizontal, limitat și mulți dintre noi nu ne dăm seama că de fapt linia existențială se dezvoltă după o spirală, a cărei ecuație a rămas cunoscută doar inițiaților. Începem ușor delimitarea celor două tărâmuri: *ezoteric* și *exoteric*, într-o manieră clară și deslușită. Preocupările în ceea ce privește straturile enigmatice ale lumii, a naturii umane înseși, analiza eseistică de natură ezoterică relevă în literatură și nu numai, o prezență culturală mai puțin obișnuită.

După ce am definit cu o oarecare aproximație termenii de *ezoterism și exoterism*, demersul nostru se constituie într-un parcurs de explicații izvorâte atât din experiența predecesorilor cât și mai ales a noastră personală. Căutând să comparăm, să interpretăm, căutând legi și tipologii, identificând structuri și funcții, determinăm astfel natura însăși a ezoterismului în general. Altfel spus, abordând din perspectivă ezoterică ființa umană, conferim de fapt o simultaneitate între „a cunoaște”, și „a fi” (De fapt, problema a fost pusă încă de Parmenide: „a cunoaște e totuna cu a fi”), fapt ce ne va răspunde într-o oarecare măsură nedumeririlor. De fapt, scopul acestor doctrine a fost și este de a –i lumina pe oameni, de a le deschide noi perspective spirituale, în sensul unei purificări, eliminându-le îndoielile, izbăvindu-i de negurile necunoașterii.

Nici un alt domeniu al cunoașterii nu stârnește atâta suspiciune și controverse precum acest concept de ezoterism. Poate că neîncrederea este prezentă tocmai datorită faptului că nu oricine și oricum poate pătrunde tainele sale. Pentru că experiența ezoterică este revelată, nu urmează întocmai niște reguli liniare și bine determinate cum au celelalte domenii științifice. Faptul că este mai puțin înțeles și abordat în cercurile literare sau științifice, ezoterismul refuză a-și dezvălui voalul fin de care este înconjurat.

A fost făcută o diferențiere încă din negurile vremurilor, pentru cunoștințele transmise oamenilor. Acest misterios concept este menit să definească cunoștințele și învățăturile obținute prin percepția unor fenomene spirituale accesibile doar anumitor persoane, inițiaților, în opoziție

¹Ioan Opea, Carmen Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul Dicționar al limbii române*, Ediția a treia, p. 512.

cu cunoașterea exoterică, accesibilă tuturor oamenilor. El poate fi definit nu de puține ori, ca o învățătură „ocultă”, termen care sperie sau stârnește neîncredere, o doctrină, o teorie, tehnică sau procedeu de expresie simbolică, de ordin metaforic cu intenție inițiatică. În ezoterism, acțiunea sau inițiativa unui profan, nepregătit și ignorant ar putea produce pagube însemnate, mesajul riscând a fi alterat sau prost înțeles. Este binecunoscut faptul că pilonii pe care se sprijină ezoterismul sunt : știința, arta, filosofia și religia.

Schimbând mentalitatea și percepția, dobândind o nouă atitudine, o altă vedere și înțelegere asupra fenomenelor existențiale, vor fi conduși pe un drum nou, spre Adevăr. Aceste concepțe revelatorii, nu se pot manifesta decât parcurgând toate gradele inteligenței și înțelegerii.

Această străveche știință, numită și *arta nemuririi* a fost cercetată de către toate semințiile pamântului.

Azi, ca și în vechime , esența umană manifestă dorința de a-și cunoaște propria natură, propriul destin, întrebându-se ca și predecesorii care va fi calea sufletului său după ce partea materială a învelișului corporal va fi dispărut. Cele mai vechi nedumeriri persistă și azi, negăsindu-și răspunsul. Sursa principală în acest excurs rămâne *Cartea Sfântă* sau *Biblia*, unde avem oarecum exemplificate prin pilde sau evenimente, răspunsurile mult căutate. Dar, așa cum am explicat anterior, aceste răspunsuri nu au putut fi înțelese de mulțime, doar de câțiva aleși care au depășit pragul ignoranței fie ea materială sau spirituală, devenind ucenicii unui maestru sau chiar inițiați. Astfel efortul conștient, individualizat îndreptat către evoluție atinge culmea responsabilității. De obicei oamenii evitau asumarea responsabilității, lasându-de adesea conduși de către un individ ce reușise urcarea pe treapta evoluției spirituale, făcând lumină în întunericul interior. Tocmai din aceste nevoi, a apărut religia care a fost inițial înțeleasă ca o călăuzire a umanității către singura sursă *Lumina*. Se contura astfel logica și măreția concepțiilor lor despre Lume, a comportamentelor, simbolurilor și implicit al sistemelor religioase. Se prefigurează astfel două dimensiuni : *sacru și profan* raportate la Principiul Unic sau Dumnezeu. Atunci când trebuie să înțelegi un comportament straniu sau un sistem de valori exoteric, analizarea și demistificarea lui devine inutilă sau inacceptabilă din punct de vedere al percepției.

Astfel, Centrul lumii trebuie să devină credibil și nu vizibil așa cum ar putea fi el înțeles de marea majoritate. Astfel, prin opoziția sacrului și profanului se subliniază într-o societate bazată doar pe ceea ce se poate percepe cu ajutorul simțurilor exterioare, sărăcirea adusă astfel de un comportament religios.

Elementul liant în realizarea acestui lung parcurs a fost și este *Credința*. Fără voința puternică a transformării și eliberării, fără credință puternică nu se poate depăși subtilul prag al profanului. Atribuind valori pline se substanță lumii materiale, crezând cu ardoare în materializarea elementelor, se nasc astfel primii maeștri ce pot conduce mulțimea spre ceea ce nu cunoaște. Putem observa că Moise ar putea fi primul învățat care a separat ceea ce a primit la inițierea făcută de Yahve însuși în rol de Maestru de Ceremonii, de ceea ce a transmis profanilor care în lungii ani de pribegie, nu s-au îngrijit deloc de înălțarea spirituală, preocupați fiind să se închine la alți idoli.

Ceea ce este de subliniat, este faptul că Moise nu era un oarecare om căruia Divinitatea se hotărăște să i se dezvăluie, ci inițierea lui inițială a fost făcută în templele lui Osiris .

Ceea ce i se dezvăluie lui Moise nu i se putea dezvălui unui individ ales aleator din masa de oameni. Tocmai de aceea pentru înțelegerea *exoterică*, era necesară sau chiar obligatorie *materializarea*. Au fost acele tăblițe scrijelite în piatră, tocmai pentru a fi pe înțelesul gloatei care avea nevoie nu numai de un conducător ci mai de grabă de un exemplu demn de urmat.

Ceea ce i se dezvăluise din punct de vedere ezoteric lui Moise nu ar fi putut fi înțeles de mulțime iar dacă adevărul ar fi fost spus cu franchețe, Moise ar fi fost considerat un visător.

Iubirea față de adevăr și cunoaștere nu trebuia să devină o relație, ci o stare de spirit, numai în acest fel putea fi percepută și mai apoi explicată.

Altfel spus, religia a apărut nu ca o formă de manevrare a maselor, de supunere a lor prin texte sau doctrine ce urmau a fi îndeplinite cu strictete sau păzite, ci ea trebuia *înțeleasă* (nu fiind impusă) ca o transformare ce avea să apară în interiorul ființei umane. Așa urma să se nască nu o ideologie ci *omul nou*. Omul trebuie conștientizat de existența sacrului și totodată să devină capabil să facă diferențierea clară între *ignoranță* sau *profan și sacru*. Pentru redarea termenului de sacru, mulți dintre autori au recurs la terminologia strictă a cuvântului **hierofanie**. Așa putea fi explicată mai bine existența fenomenului ce a transformat omul, astfel se putea manifesta sacrul, așa putea fi înțeles. Desigur că, din această perspectivă, persistă și o anumită stare stânjenitoare în fața anumitor forme de manifestare. Ceea ce se prezintă ca un paradox pentru multimea de rând, pentru inițiat sau cel care a putut primi această manifestare, este forma supremă de comuniune cu *Unicul Principiu*.

Exprimând sacrul, un obiect *oarecare* devine *altceva*, fără a înceta însă să mai fie el însuși². La fel și vechiul om sau vechea mentalitate fiind transformată, are altă percepție. Pentru un profan însă un asemenea act sau o asemenea transformare nu va fi niciodată privită ca un act fiziologic, ci devine necunoscut, sau taină în care nu poate pătrunde oricât de mult ar încerca. De aceea, mulți cei care nu au reușit intrarea în spațiul interior acuză inițiații de șarlatanie.

Această *religie*, această transformare, trebuie privită și din perspectiva timpului. Aici, în acest nou mod de gândire și vedere, timpul nu mai este perceput ca o axiomă, nici ca fiind omogen sau continuu. Timpul profan sau durata temporală obișnuită a lui acum se risipește, căpătând o altă semnificație. Așa cum bine sublinia Mircea Eliade „distingem încă de la început o deosebire esențială între aceste două calități ale timpului: prin natura sa, Timpul Sacru este reversibil, în sensul că este de fapt un Timp mitic primordial redus la prezent.”

Astfel, timpul rămâne repetabil la nesfârșit. De aici se deduce faptul că durata nu este esențială, ci înlelegerea. Ceea ce a devenit omul sau omul religios nu mai constituie o enigmă sau un mister. La o cugetare mai profundă, este izbitor cum un lucru de cea mai mare importanță, am zice, zdruncină haotic sufletele, destrucurând parcă tot ceea ce puteai percepe și simți până atunci. Ceea ce se întâmplă poate fi explicat doar dacă ținem cont de valorile existenței. Este curios să cunoști *omul nou*, și într-o anumită măsură să vezi participarea lui *religioasă*, doar cu inima și cu sufletul, să-i ascuți tăcerea. Se naște astfel așezarea, într-un alt spațiu deschis către înalt în strânsă comuniune cu Ființa Supremă.

Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au avut drept căpătâi o Carte a Legii Sacre. Fie că se numea *Cartea morților* fie că se numește *Biblie* sau *Coran*, acestea aveau rolul de îndrumare, de educare și control asupra maselor.

Mesajele transmise, învățăturile religioase, pot fi împărțite în două categorii: prima categorie care putea fi înțeleasă de fiecare om și a doua categorie care putea fi înțeleasă doar de către cei care posedau învățături ascunse ale Marii Opere. Dacă privim religia ca pe o carte, ei bine aceasta- deși toată lumea o are, este foarte comună, poate fi obținută cu ușurință, totuși ea **nu poate fideschisă**, adică înțeleasă fără o relevare Divină. Numai Dumnezeu dăruiește anumitor oameni pe care îi consideră demni, fărăma de lumină indispensabilă risipirii negurii.

Deși putem da exemple din Biblie (cel mai elocvent considerăm noi fiind Cartea Apocalipsei după Ioan), acestea vor fi închise profanilor cu șapte peceti, și trebuie să ne căutăm

²Mircea Eliade, *Sacrul și profanul*, Ed. Humanitas București 2000, p.13.

atributele necesare spre a o descifra. Între epistolele lui Pavel și cele ale lui Petru există Epistola Sobornicească a lui Iacob, pe care dacă o studiem vom constata că este adresată „tuturor care încep să înțeleagă și să lucreze în Marea Operă”³. Ceea ce afirmă Sfântul Iacob: „Credința fără fapte este moartă în ea însăși”, rămâne fără ecou dacă transformarea interioară nu s-a produs. La fel este și interpretarea ei de către vulg sau exoterici, rămânând doar o scriere frumoasă care ar merita încercată doar de dragul de a face ceva. Ceea ce se înțelege de fapt este propria luptă individuală în cucerirea necunoscutului, prin silința noastră. Acestea erau faptele sau cunoștințele pe care le transmitea Iacob. Omul simplu poate să citească sau să asculte toată doctrina creștină, dar dacă el nu simte că s-a produs o schimbare interioară extraordinară nu a înțeles nimic. Partea ezoterică ajută în transformarea interioară deschizând noi parcursuri. Nu intenționăm să revenim asupra doctrinei sau învățăturilor creștine sau în ceea ce privește caracterul creștin, pentru că deja au fost spuse aceste lucruri de către predecesorii mei. Dar în ciuda dificultăților ce rezultă din acest excurs trebuie înțeles că doar religia sau tradiția exoterică ce este cunoscută azi ca fiind creștinism are un caracter esențialmente ezoteric și în consecință unul inițiativ.

De aceea textele literare sau culte pot primi interpretări variate, în funcție de context, vechime sau utilitate. Eroarea care pare evidentă de foarte multe ori în interpretarea învățăturilor, rezidă din faptul că, nefiind prezentată prin intermediul unui inițiat, ea pare a fi ceva comun sau firesc. Inițierea conferă celui care a primit-o un caracter dobândit odată pentru totdeauna și care este de neșters, ea fiind aplicabilă doar ființelor umane și nu asupra ritualurilor destinate a fi ca vehicol. Acțiunea care se exercită este raportată la Duhul Sfânt. Materializarea în concret a experiențelor ezoterice este exercitată printr-un altfel de limbaj, unul specific care conține elemente criptate. Strategiile de comunicare vor căpăta o nouă formă, în funcție de ceea ce trebuie transmis.

Așa se dezvoltă învățăturile adepților alchimiști, care nu au fost niciodată înțelese de către vulgul epocii lor și nici de intelectualismul zilelor noastre. Alchimia de această dată nemaifiind considerată știință ci o adevărată artă, ea se va supune esoteric Cercului Conștient al Umanității Solare. Ea își execută menirea doar în cadrul cercurilor de studii ermetice. Ca să putem pătrunde în acest labirint ezoteric, o vom face prin intermediul învățăturilor. Admirând personalitățile complexe dotate cu capacitatea de a dezvolta în mod consecvent și interactiv structura umană, observăm transformarea misticiei înalte bazate pe experiențele interioare, care i-au condus la cercetări aprofundate în lumea spirituală, a formării unui alt tip existențial, mult mai profund și mai luminos. Separarea de lumea materială incertă și efemeră, aduce noi revelații spirituale și dezvoltă o nouă esență. Materialismul urmărea eliminarea nivelului divin-spiritual din cunoaștere prin contestarea acestuia în Univers.

Dacă stăm să raționăm acest concept prin intermediul logicii și al dualității, lesne se observă că oricărei realități materiale din Univers îi corespunde ceva la nivel spiritual. De altfel, întreaga evoluție a umanității mai întâi biologică apoi istorică sau socială este o ilustrare cât se poate de clară a acestui adevăr.

Cunoașterea directă a resorturilor spirituale ale umanității, ca și cunoașterea părții materiale sau a materiei înseși se va obține doar prin eforturi susținute de perfecționare continuă a personalității sau a structurii noastre spirituale, pentru a deveni apți și demni. Asumarea responsabilității conștiente a relației Uman - Univers va deschide căile cunoașterii atât de mult râvnite. Din cercetarea sau experimentarea acestor paradoxuri s-a născut binecunoscuta zicală, ce stă și azi mărturie la intrarea celebrului templu din Delphi: „Cunoște-te pe tine însuși”.

³Kwen Khan „33 gravuri alchimice dezvăluite” Editura AGEAC, p.148.

Atât cunoașterea se sine cât și înțelegerea lumii interioare înalță pe trepte superioare spiritul și implicit persoana. Gândind astfel, omul ne apare ca o dualitate, o ființă dublă, cu o problematică terestră și una cosmică, revenindu-i sarcina de a realiza într-un mod cât mai armonios simbioza între ele, culminând cu o sinteză superioară acestora.

Structurilor și evenimentelor aparținând lumii spirituale sau lumii sensibile, precum și înlănțuirea lor în spațiu, deschide ochiul divin, dăruindu-ne posibilitatea de a răspunde rațiunii de *a fi*. Cu toate că aceste învățături erau transmise pe cale orală de la maestru la discipol, s-a găsit și o modalitate de comunicare care să nu trădeze latura ezoterică.

Astfel, Gnoza, ca doctrină ezoterică poate răspunde la nevoia primordială a omului de a ști cine este și încotro se îndreaptă. Ea are pretenția de a îndruma omul spre a găsi prin el însuși soluția exactă a tuturor tainelor naturii, și sugerează să ne autoexplorăm pentru a ne cunoaște cu adevărat. Ne învață că nu merită efortul de a trăi doar pentru a trăi și fără a ști nimic despre noi înșine.

Din punct de vedere etimologic, cuvântul *gnoză* provine din limba greacă și se poate traduce prin *cunoaștere*. Dar este evident că este vorba despre o cunoaștere universală și atemporală. În ezoterismul gnostic, se zice că este bun ceea ce se află la locul său și este rău ceea ce nu se află la locul său. Astfel putem spune că în interiorul orbitei sale intelectul este bun, iar în afara ei ne poate aduce grave prejudicii.

La fel ca orice doctrină ezoterică, și cunoașterea gnostică conține patru mari coloane: filosofia, arta, știința și religia.

Astfel, ca filosofie, gnoza implică totdeauna un mesaj dirijat spre conștiința ființei umane, care îl invită pe om la o reflecție conștientă și care îl conduce spre Divinul care există în fiecare creatură umană.

Gnoza consideră în numele ADEVĂRULUI că înțelepciunea cosmică se mișcă și pulsează în tot ceea ce a fost, este și va fi, astfel că de-a lungul timpului eroii ai cunoașterii strălucesc în noaptea adâncă a tuturor epocilor trecute și viitoare. Fie că vorbim despre Hermes Trismegistul, de Thot cu *Tăblițele lui de smarald*, sau că ne referim la înțelepții Greciei Antice care învățau mulțimile despre misterele din Eleusis, fie la sacerdoții incași⁴, putem observa că înțelepciunea ocultă strălucește peste timp de aici, de acolo și de dincolo.

Recomandarea acestei doctrine, ca remediu al momentelor de confuzie al stadiului haotic în care se găsește omenirea, este să ne afundăm în înțelepciunea trecutului, în orientarea prezentului și să căutăm primele albi ale înțelepciunii cosmice a Naturii.

Papirusurile egiptene, codexurile mexicane, sulurile de la Marea Moartă etc., oferă în profunzimea lor simbolică un sens gnostic care scapă interpretării literare și care niciodată nu au avut o explicație de natură exclusiv intelectuală sau științifică.

Limbajul gnozei se consideră a fi deopotrivă atât semi-filosofic cât și semi-mitologic, limbaj în care se prezintă o serie de simboluri cu fond ezoteric și care îi vorbesc conștiinței. Arta gnostică se vrea a fi *Arta Regală a Naturii* pe care să o întâlnim în Piramide, în hieroglifice, în vechile pergamente ale Evului Mediu, în *Iliada* lui Homer, în muzica lui Bethoven, în *Divina Comedie* a lui Dante etc. Ea se bazează pe ” legea lui șapte”, lege care pune ordine în tot ceea ce este creat: cele șapte zile ale săptămânii, cele șapte culori ale prisme, cele șapte note muzicale, și ne arată că lipsa de valori spirituale produce degenerare.

Când ne vorbește despre știință, gnoza vrea să ne inducă pe tărâmul Științei Pure, Știința alchimistilor medievali, a lui Paracelsus, Pavel din Tars, știință care este pusă în serviciul ființei.

⁴ Samael Aun Weor, *Înțelepciunea Gnostică*, suport de curs, p. 12, editura AGEAC.

Gnoza consideră că există doar o singură Religie, unică și mai ales cosmică, ce îmbracă diferite *forme religioase*, adaptate vremurilor și nevoilor omenirii. De asemenea, mai consideră faptul că toate învățăturile și indicațiile cultelor religioase nu servesc la nimic dacă nu le experimentăm în noi înșine. Pentru a le face cunoscută această nouă latură, exegeții au recurs la tehnici exoterice, cu ajutorul simbolisticii geometrice, care prin imaginile lor comunicau substanța vieții spirituale.

Trecerea de la exoteric la ezoteric poate fi realizată prin studiul simbolurilor. Acest cuvânt *simbol* vine din grecescul *Symbolon*; înțelegerea simbolului putem spune că depinde în mare măsură de cât este de pregătit, sau de cunoașterea celui care studiază. În grecește, el poate însemna semn, marcă sau emblemă dar este o mare deosebire între emblemă, siglă și simbol. Emblema (ornament) poate fi considerată ca o reprezentare directă a unei idei, de exemplu: taurul care este o emblemă a forței.

Considerăm că este nevoie în primul rând ca textul ce se studiază să aibă într-adevăr un potențial simbolic și nu oricum, fiindcă se poate ajunge la abuzuri și greșeli în interpretare. Și dacă descoperim că acest potențial al textului literar există, pentru studiu și pentru a găsi explicația sau interpretarea adevărată, trebuie să urmăm niște reguli pe care scriitorul însuși le-a stabilit și le-a parcurs în procesul de creație literară. Trebuie să căutăm înțelegerea simbolurilor cu răbdare și după reguli precise, încă de la *început*.

Căci ce înseamnă în latină acest *început*– *initium*– decât *inițiat* ?

Iar odată înțeles și început acest drum studiul simbolurilor poate duce departe. A fi inițiat înseamnă că ai puterea să spargi învelișul mental, adică să scapi de limitările minții, pentru a păși *dincolo*; numai penetrând acest înveliș putem purcede în dobândirea adevăratei inițieri.

Există o mulțime de simboluri, în viața de zi cu zi, de care poate uneori nu ne dăm seama, dar tocmai pentru că ele sunt înțelese de toată lumea. De ce punem mâna dreaptă pe inimă, dacă nu pentru a exprima cu sinceritate respectul nostru? Bărbații care își strâng mâna – iată un gest banal al politeții, însă acest gest este de fapt un simbol al loialității și al devotamentului. Dar există și simboluri rar întâlnite, oarecum ascunse celor nepregătiți: simboluri religioase, morale, filosofice care sunt mai greu de descifrat.

Poate că cea mai în vogă doctrină ezoterică, ai cărei adepți își transmit cunoștințele, descifrează și caută să – și desăvârșească Marea Operă Interioară cu ajutorul simbolurilor este *masoneria*.

Este binecunoscut faptul că, există o multitudine de secte și rituri masonice, există diverse împărțiri ale masoneriei pe obediențe, recunoașteri, comunități și grade. Cu toate acestea toți masonii, până la unul, recunosc și declară faptul că sunt frați într-o Unitate a cunoașterii absolute, dincolo de secte și de rituri. Sunt două elemente care fac posibilă această unitate. În primul rând adevărata Inițiere, una în timp, spațiu în toate riturile lumii, deși cei care o primesc sunt diferiți prin etnie, religie sau moravuri. În al doilea rând, întreaga masonerie universală își întemeiază valoarea inițiativă pe simbolurile pe care le folosește⁵ și care ajută la transmiterea neîncetată de-a lungul veacurilor a cunoștințelor pierdute.

Studiul simbolurilor reprezintă pentru adepții masoneriei un ajutor prețios și indispensabil pentru a ajunge la adevărata cunoaștere și pentru a menține vii anumite forme ale învățăturilor secrete transmise secole de-a rândul pe care orală, inițiaților. Încercăm a putea răspunde pe scurt la întrebarea: cu ce ne ajută studiul simbolurilor folosite în masonerie?

Opinăm că, masoneria însăși prin simbolurile ei, ne poate dezvălui frumusețea religiilor antice, a doctrinelor de mult uitate care stăpâneau mințile oamenilor și care pentru noi pot părea la început pline de mister, stranii, dar totuși frumoase.

⁵ Jules Boucher, *Simbolurile Francmasoneriei*, Ed. Rao, p.15

Pentru a putea exemplifica cu ce putem începe, decât cu adevăratul nume a lui Dumnezeu, IHWE, rămas necunoscut până ce El însuși i l-a spus lui Moise. Acesta a gravat inefabilul nume pe un vas de aur și l-a ascuns în Sfâna Sfintelor.

Observăm că acest cuvânt este compus numai din consoane și este posibil ca Moise să-l fi comunicat doar la foarte puțini oameni printre care se numără cei doi frați ai săi sau Înălților Preoți, deschizând astfel prima Lojă Masonică în locul unde Dumnezeu i-a dat Tăblițele Sfinte scrise de însuși Marele Arhitect.

Ce sunt de fapt aceste porunci și care a fost rolul lor primordial? Ei bine, cele zece porunci sunt primele învățături exoterice (pe înțelesul tuturor) care coordonau viața religioasă și socială a poporului lui Israel, separându-l astfel de celelalte popoare. Apoi cu ocazia următoare a minunatei apariții a lui Dumnezeu la poalele muntelui Horeb, flăcările din tufiș au emis raze de lumină care nu au putut fi suportate de Moise. Acesta și-a protejat ochii de Puternica Lumină Divină dar în același timp și-a dus mâna la inimă. Acest gest reprezintă un semn de ascultare, supunere și pocăință.

Până la a trece la explicarea câtorva din simbolurile clasice ale masoneriei, am vrea să prezentăm un fapt care ne -a atras atenția studiind Vechiul și Noul Testament. Este vorba despre cifra 40 care apare mereu în Biblie. Astfel: este binecunoscut faptul că Potopul a ținut 40 de zile și 40 de nopți și apa a acoperit Pământul alte 40 de nopți.

Mana dată de Dumnezeu israeliților a avut rezerve 40 de ani. Aceștia au rătăcit în deșert 40 de ani. Primul rege evreu a fost Saul. Domnia lui a fost de 40 de ani. La fel și marele rege Solomon. Domnul nostru Isus Cristos a postit 40 de zile și a fost ispitit timp de 40 de zile și slujit de îngeri în deșert tot 40 de zile și a rămas după Înviere tot 40 de zile pe Pământ.

Simbolistica cifrei 40 se deduce din combinarea ezoterică a cifrelor patru și zero. Cifra patru reprezentată geometric prin figura pătratului, având toate laturile egale, el se află în contrast direct cu cercul. Prin forma sa perfect echilibrată, pătratul reprezintă ceva pozitiv. Dacă ne gândim la simbolistica lui primară, acesta reprezenta pământul. Egalitatea laturilor sale poate însemna stabilitatea și echilibrul, anotimpurile, punctele cardinale, etc. El asigură ordinea Universului, asumându-si rolul în mai toate tradițiile, inclusiv în cea creștină. La egiptenii antici, figura pătratului reprezenta desăvârșirea. După Jung definiția psihologică a pătratului fiind „ este cea a realității pământene și a unei personalități ce nu și-a întregit încă faptele”. Cifra zero poate fi identificată prin asociere cu simbolul cercului. Deși ca semn aparent simplu, cercul are un univers bogat de semnificații. Fără început și fără sfârșit, el reprezintă ezoteric principiul vieții. Poate însemna Cosmosul, Divinitatea, perfecțiunea. Dacă aprin asocierea celor două cifre obținem cifra 40, vom vedea deslușit ceea ce Divinitate ne comunică în forma simbolică, adică treptele pe care trebuie să le parcurgem pentru desăvârșire.

Poate că cele mai cunoscute simboluri masonice sunt Echerul și Compasul. Ele definesc și marchează împreună cu Cartea Legii Sacre, luminează pe toți cei care lucrează pentru aflarea a ceea ce s-a pierdut.

Cuvântul *Echer* provine din limba latină și anume „ exquadra” care înseamnă „ a ciopli un unghi drept”⁶. După regulile matematicii, Ragon ne spune că „are proprietatea de a face corpurile pătrate”; cu echerul nu poți realiza nimic rotund, și el este rezultatul unirii, al împreunării dintre linia verticală și cea orizontală. El poate însemna ideea de dreptate, de echidistanță, și, de ce nu, de regularizare a materiei. Dar nu numai materia o corectează Echerul, ci el acționează și asupra omului însuși spre al supune îndreptărilor.

⁶ Jules Boucher, *Simbolurile Francmasoneriei*, Ed. Rao, p.17.

În masoneria lucrativă, doar cu ajutorul Echerului piatra brută poate fi transformată într-o adevărată piatră cubică cu fețele așezate perfect în unghi drept. După trecerea la masoneria speculativă, putem observa faptul profanul inițiat întru Lumină, lucrează și cunoaște doar unealta care îi permite să-și șlefuiască propriile cunoștințe și să se îndrepte pe el însuși. Folosit atât ca simbol pentru explicarea noțiunilor transmise aparținătorilor Ordinului, Echerul este folosit și ca însemn al puterii, cu respectarea raportului de trei la patru al catetelor lui Pitagora.

Practic, putem spune despre purtătorul Echerului ca deține puterea masonică.

Compasul este instrumentul care a fost creat de om probabil după ce a descoperit roata. Mai bine zis, omul a creat acest instrument atunci când a simțit și a avut noțiunea de cerc. Iar cercul *este* emblema Soarelui.

Compasul este astfel un instrument mobil, activ, cu care se pot trasa cercuri de diferite raze. Inginerii îl pot folosi atât la măsurare, cât și pentru a compara diferite mărimi.

Compasul are brațe egale și până la deschiderea sa maximă de 180 grade, el poate trasa un infinit de cercuri, sub o infinitate de unghiuri. În masonerie el se folosește deschis la diverse grade, cele mai des întâlnite fiind la 45, la 60 și la 90 de grade. Aceasta este deschiderea maxim admisă de masonerie, și ea ne arată că există anumite limite ale cunoașterii pe care omul nu le poate depăși. Dacă vom considera în continuare că echerul reprezintă *materia* și compasul *spiritul* mereu în căutare de răspunsuri, atunci putem observa că deschis la 90 de grade, compasul devine un echer perfect și just, iar cele două noțiuni sunt în echilibru.

Folosind ca unelte cele două simboluri analizate succint de noi – Echerul și Compasul, masonul își poate croi drumul drept în acțiunile sale și în permanență își poate măsura cunoașterea.

BIBLIOGRAPHY

1. Ioan Opea, Carmen Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul Dicționar al limbii române*, Ediția a treia, Editura Litera International, București, 2008.
2. Mircea Eliade, *Sacral și profanul*, Ed. Humanitas, București, 2000.
3. Kwen Khan „33 gravuri alchimice dezvăluite” AGEAC- Asociația Gnostică de studii antropologice și culturale, Editura Papyrus, Cluj –Napoca.
4. Samael Aun Weor, *Înțelepciunea Gnostică*, suport de curs, AGEAC-Asociația Gnostică de studii antropologice și culturale.
5. Jules Boucher, *Simbolurile Francmasoneriei*, Editura. Rao, București, anul 2006.